

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

0990 ק"מ 9999 פאה פאה חואה אלה תה"ו חנה ו' ח"ליון 246

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: חיזוק לחודש אלול

והרצון, נפתח המח, ומתרחב הלב, ומתקרבים יותר להקב"ה, שהוא המלמד תורה לעמו ישראל, ואז הרגישו שהם יכולים ללמוד ח"י שעות (לקט רשימות אלול עמ' מ"ה).

על התמדתו של השפע חיים ז"ע מסופר על שנת תרע"ו שלמד חברותא עם רבי יחזקאל שרגא הנדלר ז"ל, בר"ח אלול התחילו ללמוד מסכת בכורות עם פירוש הר"ט אלגאזי, וסיימוה במוצאי יוה"כ. במשך כל ארבעים ימים ולילות הללו, כמעט ולא שכבו במיטה משבת לשבת. רק כאשר גברה עליהם עייפותם, נתנו תנומה לעפעפיהם ליד השולחן בו למדו, תוך שהם מסכימים ביניהם שכל המקיץ ראשון משנתו יעורר מיד את חברו.

וכתב רבי חיים פאלאגי זצ"ל בספרו מועד לכל חי (סימן י"א): מה שכתב בספר הישר דיעסוק בתורה בשני ובחמישי יותר משאר ימים, מפני שהם ימי תשובה ממש, בסוד "והוא רחום" הנאמר בשני וחמישי יעו"ש. הנה בחודש הזה יזהר ביותר כפליים לתושיה, דזמן נקט דבר בעיתו. ע"כ.

על ניצול הזמן של חודש זה ניתן לראות ממכתבו של רבינו יוסף חיים ז"ע שכותב באחד ממכתביו שנכתבו בחודש אלול: צריך אתה לדעת שאני כותב לך מכתב זה בימי התשובה, שבהם כל דקה חשובה בעיני כחודש ימים ...

סיפר האדמו"ר מגור בעל הפני מנחם זצ"ל: כ"ק אאז"ל הגיד פעם אצל כ"ק אאז"ל השפת אמת: "אלול האבן די ווענט געציטערט" (באלול הקירות רעדו), אבי ז"ל הגיד בהתאוננו שכל היום הינו עסוק בצרכי רבים, רכבת באה לגור ורכבת נוסעת – ואינו פנוי לאלול, אולם זכורני עם כל זאת, איך היה נראה האלול אצל כ"ק אבי האמרי אמת זצ"ל אף שכבר היו אלה שנותיו האחרונות בחולשתו ובחוליו. איך היתה הרעדה של אלול.

סיפר המשגיח הגר"ש וולבה זצ"ל, שפעם בימי אלול עבר ברחוב במיר וראה שני נערים חילוניים רבים ביניהם ומכים אחד את השני. לפתע עברה במקום אשה מבוגרת וצעקה אליהם: אלול! ואז שניהם נסו על נפשם כאילו שצעקו להם שמשטרה מגיעה. כך היתה פעם האוירה מושרשת באלול, קודם יום הדין.

הגאון רבי חיים פאלאגי ז"ע בספרו מועד לכל חי (פרק ט"ו סעיף ג') מביא את דברי תנא דבי אליהו רבה פרק ל"א: הקדוש ברוך הוא יושב ומצפה להם לישראל יותר ממה שמצפה האב לבנו והאשה לבעלה, שיעשו תשובה כדי שיגאל אותן ויבנה להם בית המקדש.

עומדים אנו סמוך ועומד לחודש אלול, חודש הרחמים והסליחות, חודש בו מתעוררים י"ג מכילין של רחמי.

וכמו שגילה לנו בעל התניא בספרו ליקוטי תורה (פרשת ראה): והנה נודע שבאלול הוא זמן התגלות י"ג מידות הרחמים. ולהבין זה ... משל למלך שקודם בואו לעיר, יוצאין אנשי העיר לקראתו, ומקבלין פניו בשדה. ואז רשאיין כל מי שרוצה להקביל פניו, והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות, ומראה פנים שוחקות לכולם. ובלכתו העירה הרי הם הולכים אחריו, ואח"כ בבואו להיכל מלכותו אין נכנסין כי אם ברשות, ואף גם זאת המובחרים שבעם ויחידי סגולה. וכן הענין על דרך משל בחודש אלול, יוצאין להקביל אור פניו יתברך בשדה. ע"כ.

וכבר דרשו חכמי הרמז על פרשת ראה, ראשי תיבות "ראה": ראה אלול הגיע. ופירושו היזהר שים לב, התבונן היטב על עצמך ועל מעשיך.

חודש אלול הוא השישי במספר החודשים, ועליו יש לרמז את דברי הגמרא בעבודה זרה דף ג': "מי שטרח בערב שבת" היינו ביום שישי, בחודש השישי, "הוא יאכל בשבת", יזכה לאכול בחודש השביעי חודש תשרי, שבו חלים ראש השנה ויום הכיפורים ובו נקבע מה יהיה עמנו במשך השנה.

לכן חז"ל נתנו לנו חודש שלם של הכנה, להכין את עצמנו למשפט על כל השנה הבאה.

בדור הקודם אכן ידעו את מעלת וסגולת חודש זה וידעו לנצלו, ולכן חששו שמא לא ינצלו אותו כראוי. וכפי שסיפר הגאון רבי צבי פסח פראנק זצ"ל: שבהיותו ילד בקובנה, בתחילת חודש אלול הלך לשמוע דרשתו של הגה"צ רבי ישראל סלנטר זצוק"ל, מייסד תנועת המוסר. מפני דוחק המקום התיישב הגרצ"פ פראנק על מדרגות ההיכל, ובאמצע הדרשה מרוב התרגשות נפל למרגלות הבימה.

לימים סיפר הגרצ"פ "רבי ישראל נראה באותה שעה חיוור כמת". מראה זה הותיר עליו רושם כל ימי חייו, ועד סוף ימיו לא חדל הגרצ"פ להזכיר את אימת הדין של רבי ישראל וזעקתו באותה עת: יהודים! אלול הגיע! חזרו בתשובה!

הגר"נ ווכטפויגל זצ"ל משגיח ישיבת ליקווד היה מספר, איך שהגר"י סלנטר זצ"ל עשה לתלמידיו סדר לימוד של י"ח שעות במעת לעת בימי אלול!

ופעם הסביר זאת, שהרי הגר"ס ותלמידיו שהיו גדולי עולם, היו לומדים כל השנה כפי כוחם, ולמה דוקא באלול למדו ח"י שעות. והיינו דבאמת כל השנה לא היה בכחם ללמוד כ"כ הרבה, ורק בימים אלו שהם ימי הרחמים

ומעיד רבי חיים פאלאג' על עצמו: האמנתי כי אדבר, דבכל פעם שאני קורא המאמר הנכבד הזה, עיני עיני יורדה מים דאין יתכן דמלך הכבוד אלהי עולם, ה' הוא יושב ומצפה אותנו דנחזור בתשובה, כדי לעשות טובה עמנו כל טובות שבעולם, וכל אחד הולך בשירות לבו ואין איש שם על לב לאמור לכו ונשובה אל ה', ואם בבנו החביב לו, יארע דלעת ערב איחר לבוא לביתו יותר מהשעה שרגיל לבוא בכל ערב, אזי האב עיניו כיונים משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים מתי יבוא לביתו. וכן האשה שהלך בעלה למדינת הים כמה צער מגיע לה עד שתראה פני בעלה, וזה צער השמים, ואם הקדוש ברוך הוא סובל שיעור זה הצער עלינו, על מה אנחנו ישנים בתרדמה גדולה כזאת, ואין אנו חוזרין בתשובה שלימה, אהה ה' אלקים תן בלב עמך ישראל לשוב בתשובה שלמה לפניך לא לנו ה' לא לנו כי לשמך תן כבוד.

לפי זה מוסיף רבי חיים להסביר מנהג שמזכיר אותו כבר החיד"א בספרו ברכי יוסף, שהשמש במנחה של חודש אלול מכריז ואומר: "שובו בנים שובבים".

וזאת על פי דברי הזוהר הקדוש פרשת בראשית, וכיוצא בזה מבוא גם בספר קב הישר פרק ז', שהקדוש ברוך הוא מכריז בעצמו בכל יום: "שובו בנים שובבים", וכשיוצא הכרוז למעלה הקול נשמע למטה, והקול ההוא מעורר עצי היער ולובשים חרדה ואומרים שירה באימה ובריאה. ורוצים לעורר את הציבור דכלשון הזה מכריז בשמי מרומים לעורר ישנים.

דבר נפלא כותב בעל ההפלאה בספרו פנים יפות בפרשת אחרי מות (פרק ט"ז פסוק כ"א) על סגולת חודש אלול, שחודש זה בכוחו לכפר על כל השנה, וזה נרמז בדברי המשנה בכתובות (דף נט.) "נותנין לבתולה שנים עשר חודש", כלומר, שחודש אלול שמזלו בתולה בכוחו לכפר על כל שנים עשר החודשים, והוא חסד הש"י שכל שעה בימי חודש אלול מכפרת על אותה שעה באותו יום מימי השנה. והיינו שכל שעה ושעה שמוצלת היטב בחודש אלול, מתקנת את אותה שעה שכנגדה בכל חודש וחודש, בשנה שעברה.

כתב הטור (סימן תקפ"א): תניא בפרקי דרבי אליעזר, בראש חודש אלול אמר הקב"ה למשה, עלה אלי ההרה, שאז עלה לקבל לוחות אחרונות והעבירו שופר במחנה, משה עולה להר שלא יטעו עוד אחר עבודת גילולים, והקב"ה נתעלה באותו שופר, שנאמר (תהלים ט"ז) "עלה אלהים בתרועה וגו'", לכן התקינו חז"ל, שיהו תוקעין בראש חודש אלול בכל שנה ושנה וכל החודש, כדי להזהיר ישראל שיעשו תשובה, שנאמר (עמוס ג') "אם יתקע שופר בעיר וגו'", וכדי לערבב השטן, וכן נוהגין באשכנז לתקוע בכל בוקר וערב אחר התפלה, ויש מי שמרבין לומר סליחות ותחנונים מראש חודש אלול ואילך וכו'. ע"כ.

ולכאורה יש לשאול, המכיר את לשונו של הטור יודע כי דרכו לציין "איתא במדרש" בלי לציין את המקורות של המדרש, (ולדוגמא בסימן ו': כדאיתא במדרש והיא מימרת רבי תנחומא בבראשית רבה א, ג. ובסימן מ"ו: ועל פי המדרש והוא במדרש שוחר טוב תהילים מזמור כ"ה.) והטעם לכך, שבזמן כתיבת הטור תלמיד חכמים היו בקיאים ולא היה צורך לציין להם את מקורה של ההלכה. ומטעם זה יצאו בזמנו של מרן הבית יוסף על חיבורו אשר מביא מקורות לדברי הטור. ולכאורה גרם בזה שימעיט את הבקאות של החכמים, שלא יצטרכו עוד להתאמץ למצוא את המקורות להלכותיו של הטור.

ולכן קשה מדוע כאן שינה וציין שהוא מפרקי דרבי אליעזר? ונראה לומר כי מובא בספרים הקדושים, במה זכה רבי אליעזר להיות התנא הראשון שנזכר במשנה, כמו שמתחילה המשנה הראשונה של מסכת ברכות: מאימתי קורין את שמע בערבית. משעה שהפנהים נכנסים לאכל בתרומתן, עד סוף האשמונה הראשונה, דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים, עד חצות. וכו'.

כי מעיד רבי אליעזר על עצמו (סוכה כח): שמימיו לא קדמו אדם לבית המדרש, לכן נתנו שכרו מן השמים להקדימו בבית המדרש.

על פי זה יש לומר, שרבינו יעקב בעל הטורים, אשר רוצה לזרז את היהודי שיתחיל בעשיית תשובה מיד עם תחילת חודש אלול ולא ימתין ויאמר לעצמו, כי עוד הזמן רב עד ליום ראש השנה והזמן ביד, אלא ילמד מרבי אליעזר שיהיה מזדרז ובא מיד לבית המדרש.

אלא שנשאלת השאלה: ניקח לדוגמא קטר רכבת, שנסע במסלול ירידה במשך אחד עשר חודשים ללא הפסקה, כעבור אחד עשר חודשים, החליט כי במשך חודש אחד רוצה לעלות את כל הדרך שירד, זה אפשרי? בודאי שלא! אז איך אנחנו רוצים בחודש אחד לתקן כל מה שעשינו במשך אחד עשר חודשים? איך אנחנו רוצים לשנות את עצמנו?

אבל יש ליישב את הדברים, משל לספארי שהאריה והלביאה של הספארי מתו, וספארי ללא אריה ולביאה לא שוה שום דבר, אבל מצד שני לוקח כמה חודשים להביא אריה ולביאה חדשים מאפריקה. לכן מה עשה בעל הספארי? לקח שני אנשים חיפש אותם לאריה ולביאה, שם אותם בכלוב והם שיחקו אותה כמו שצריך כל היום נוהמים, נהדר.

אחרי שבועיים מגיע בן אדם לבעל הספארי ואומר לו: אתם גנבים, למה? אני עברתי ליד הכלוב של האריה ולהביאה ושמעתי אותם אומרים אחד לשני: מתי מסיימים היום את העבודה? בשש או בשבע?

לקח אותו בעל הספארי לכלוב של האריה והלביאה והוא מראה לו תראה איך הם נוהמים. אמר לו האיש, נכון, אבל מקודם שמעתי אותם מדברים. אומר לו בעל הספארי: אדוני הם כבר שבועיים פה כל היום נוהמים אז בגלל משפט אחד שהם אמרו אתה כבר אומר שהם לא אריה ולביאה? למה לדבר ככה? מה אתה עושה מזה ענין?

אבל אם האריה אמר משפט אחד של בן אדם, זו הוכחה שהוא בן אדם ולא בהמה. זה חודש אלול, להיות חודש אחד קרוב אל בורא עולם ולהוכיח שאנחנו קרובים אליו יתברך, וזו ההוכחה שאנחנו לא בהמות.

נסיים בדברי קדשו של רבי שבתי מרסקוב בסידורו וזלה"ק: כל האומר מזמור כ"ז "לדוד ה' אורי וישעי" וכו', מר"ח אלול עד אחר שמחת תורה ערב ובוקר דבר יום ביומו, אזי מובטח שמוציא שנותיו בטוב ויערב לו, ואפילו גזירה רעה כתובה על האדם מן השמים יכול לבטל. ומעביר מעליו כל המקטרגים ושטנים ומארי תריסין, ומבטל מעליו כל גזירות קשות ורעות, ויוצא בדימוס זכאין בדין, וע"ז יכניע כל המקטרגים, כי מר"ח אלול נפתחו י"ג מקורות מ"ג מכילין רחמי והם מתגלגל ומאירין למטה וכו', וע"י אמירה זו אנו פועלין ומבטלין מעלינו הב"ד של מעלה ומארי תריסין ומקטרגין שאין להם רשות לקרב כלל לדון אותנו אלא מלפניך משפטינו יצא, ואז יוצאין אנחנו זכאין בדין וכו'. ובאמירה זו מבטלין וממתקין הב"ד של מעלה רק הקב"ה בכבודו ובעצמו דן אותנו שנאמר "מלפניך משפטינו יצא עיניך תחזינה מישרים".

קו הטלפון

להתענג בתענוגים

מאגר השיעורים של הרב איתי בן אהרן

חייג: 0772618021

לשמיעת שיעורים על פרשת ראה הקש: 154